

حقوق مسافر در حمل و نقل هوایی بین المللی

تألیف

محمد صادق تیموری

دانشجوی دکتری حقوق خصوصی و مدرس دانشگاه

با دیباچه

دکتر محمد صقری

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم قضایی

سرشناسه : تیموری، محمدصادق، ۱۳۶۳-
 عنوان و نام پدیدآور : حقوق مسافر در حمل و نقل هوایی بین‌المللی
 مشخصات نشر : تهران: جنگل: جاودانه، ۱۳۹۴
 مشخصات ظاهری : ۲۹۶ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۶-۲۷۳-۰
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیپای مختصر
 یادداشت : فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۸۰۶۶۵۳

 جنگل

عنوان کتاب: حقوق مسافر در حمل و نقل هوایی بین‌المللی
 تألیف: محمدصادق تیموری
 ناشر: انتشارات جنگل، جاودانه
 ناظر فنی: امین لشکری
 نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۴
 قطع و تیراژ: وزیری، ۱۰۰۰ نسخه
 قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۶-۲۷۳-۰

<http://www.junglepub.org>
[email:// Info@junglepub.org](mailto:Info@junglepub.org)

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۸۶۱۱۵-۹-۶۶۴۸۲۸۳۰
 ۰۳۱-۳۳۲۰۵۰۶۷-۳۳۲۰۳۸۰۰-۹

«حق چاپ برای مؤلف محفوظ است»

دیباچه به قلم دکتر محمد صقری

چند سال پیش آقای محمد صادق تیموری از رساله‌ی کارشناسی ارشد خود تحت عنوان وظایف و مسئولیت‌های متصدی حمل و نقل هوایی در قبال مسافر بر اساس پیمان ۱۹۹۹ مونترآل دفاع نمود. تحقیقات میدانی ایشان جهت تحقق کاری زنده و پویا برای من که در عرصه‌های حقوق بازرگانی، پژوهشگری را شرط ابتدایی امکان نگارش هر سیاهه‌ی قابل تقدیم به جامعه‌ی حقوقی کشور می‌دانم، قابل اعتنا به معنای واقعی کلمه بود. خوشبختانه نویسنده با تتبع بیشتر ملاحظات تعمیق موضوع خطیر حقوق مسافر در حمل و نقل هوایی بین‌المللی را فراهم آورد که اکنون به زیور طبع سپرده می‌شود.

براساس توضیحات دانشنامه‌ی تجارت فرانسوی، تجارت یک صنعت به حساب می‌آید که ابزار آن حمل و نقل است؛ درست مانند هنر که ابزار مخصوص به خود مانند آلات و ادوات موسیقی یا نقاشی را دارد و بدون آن قابل تصور نیست. در این جا حمل و نقل مسافر در ردیف حمل و نقل کالا به شمار می‌رود؛ و صد البته حمل و نقل هوایی مسافر که بیشتر با جان انسان‌ها سروکار دارد، از حساسیت قابل توجهی برخوردار است. از یک سو، پیشگیری از حوادث و جبران خسارت از زبان دیدگان در صورت بروز سوانح هوایی، و از دیگر سو، نگاهیانی از امنیت حقوقی و مآلاً حرفه‌ای متصدیان حمل و نقل هوایی اجتناب‌ناپذیر می‌نماید. لذا حقوق مسافران می‌بایست با ظرافت میان این دو ضرورت ترسیم شود، به نحوی که هیچ یک قربانی رعایت طرف دیگر نباشد. در این دایره، پیمان‌های بین‌المللی که منبع اصلی حقوق بازرگانی و به ویژه حقوق حمل و نقل هوایی به حساب می‌آید، حسب نیازها و الزام‌های داخلی و بین‌المللی به وحدت حقوقی کشورها انجامیده و پیوسته دستخوش تغییرات مثبتی برای اعتلای حقوق مسافران بوده است.

کتاب حاضر، با توجه به اهمیت روزافزون جهانی حمل و نقل مسافر و حساسیت فوق‌العاده‌ی آن خصوصاً بعد از سوانح هوایی اخیر شرکت‌های مالزیایی، نشانه‌ای است بر لزوم پیشرفت‌های چشمگیر این رشته‌ی حقوقی تا کشور ما به جایگاه شایسته‌ی خود برسد.

محمد صقری

به تاریخ اول بهمن ماه ۹۳

www.ketab.ir

چکیده

مسئولیت متصدی حمل و نقل هوایی، مهمترین مباحث حقوق هوایی را به خود اختصاص داده است. اولین مقررات بین‌المللی مسئولیت متصدی حمل و نقل هوایی را می‌توان در پیمان ۱۲ اکتبر ۱۹۲۹ ورشو جستجو نمود. این پیمان سالیان متمادی توسط پروتکل‌ها و موافقت‌نامه‌های متعدد، با اصلاحات فراوانی روبرو گردید. این امر کاستی‌ها و نیز پراکندگی و ابهامات قانونی در زمینه‌ی مقررات بین‌المللی حمل و نقل هوایی را ایجاد نموده است، که با فلسفه بنیادین تدوین پیمان ورشو که همانا یکسان کردن برخی از مقررات حمل و نقل هوایی بین‌المللی است، در تعارض قرار دارد. از طرفی می‌توان به ناعادلانه و پایین بودن سقف مسئولیت متصدی مقابل مسافر در پیمان موصوف با عنایت به تحولات اقتصادی زمان کنونی اشاره نمود. از این رو، در تاریخ ۲۸ می ۱۹۹۹، پیمان راجع به یکنواخت کردن برخی مقررات حمل و نقل هوایی بین‌المللی در مونترآل کانادا میان دولت‌های عضو سازمان بین‌المللی هواپیمایی کشوری (ایکائو) به امضاء و تصویب رسیده و در تاریخ ۴ نوامبر ۲۰۰۳ لازم‌الاجرا گردید. این پیمان در ۲۸ ژوئن ۲۰۰۴ بین دولت‌های عضو اتحادیه اروپا نیز به مرحله اجرا درآمد. شایان ذکر است دولت ایران در سال ۱۳۵۴^۱ به پیمان ورشو و مقررات اصلاحی آن پیوسته، لکن تاکنون پیمان ۱۹۹۹ مونترآل را پذیرا نشده است. هدف پیمان اخیر، روزآمد کردن و گسترش نظام تعهدات و مسئولیت متصدی در مورد زبان‌های ناشی از حمل هوایی مسافر و لوازم شخصی و کالا و حمایت بیشتر از حقوق مسافری است. پیمان مزبور در زمینه‌ی مبانی نظام مسئولیت متصدی قائل به نامحدود بودن مسئولیت در قبال مسافر می‌باشد. در

---

۱. شایان ذکر است در ترجمه مقررات ورشو از مجموعه قوانین سال ۱۳۵۴ و مجموعه قوانین و مقررات هواپیمایی کشوری تألیف نسرین پروین، استفاده شده است.

پیمان مونترآل، مسئولیت متصدی را در دو سطح متفاوت می‌توان بررسی نمود: در سطح نخست، چنان‌چه خسارات وارده بیش از ۱۰۰/۰۰۰ واحد حق برداشت ویژه^۱ (DTS تقریباً معادل ۱۳۶/۰۰۰ یورو) نباشد، متصدی حمل مجاز به حذف یا تحدید مسئولیت نخواهد بود. به بیان دیگر، مسئولیت وی بر اساس نظریه‌ی خطر و مسئولیت محض می‌باشد. در سطح دوم، چنان‌چه غرامت، متجاوز از میزان تعیین شده در سطح نخست باشد، مسئولیت مطابق نظریه‌ی تقصیر مفروض می‌باشد، بدین توضیح که ضمن نامحدود بودن مسئولیت، متصدی حمل و نقل با اثبات عدم تقصیر خود، می‌تواند از مسئولیت رهایی یابد.

www.ketab.ir

۱. Droit de tirage speciaux = Special Drawing Rights (SDR) به معنای حق برداشت ویژه، واحد پولی است که توسط صندوق بین‌المللی پول تعریف می‌گردد. این پول واحدی از ارزش برخی ارزها مانند یورو، ین، دلار و پوند به دست می‌آید و عوامل مختلف از جمله تورم بر آن تأثیر می‌گذارد.